Knjižnica rms in nekaj napotkov za modeliranje efektov v regresijskih modelih

Nina Ružić Gorenjec

april 2021

1 Motivacija, podatki

- Podatki iz obsežne študije o odraslih, ki živijo doma, vendar v zadnjih petih letih niso obiskali svojega osebnega zdravnika.
- Izid (ang. outcome) pri tej analizi: nesamostojnost (da/ne)
- Članek na podlagi analize: https://journals.plos.org/plosone/article?id=10.1371/journal.pone .0245465
- Določili smo naslednjih 9 pomembnih neodvisnih spremenljivk za nesamostojnost (0 = ne, 1 = da), za katere smo naredili model multiple logistične regresije:
 - spol: 1 = moški, 2 = ženski
 - starost: leta
 - itm: indeks telesne mases 4 kategorijami (underweight, normal, overweight, obese)
 - kronične bolezni: 0, 1, 2, 3 ali več
 - family function: 1 = dobra, 2 = slaba
 - povišano tveganje za padec: 0 = ne, 1 = da
 - splošna ocena trenutnega zdravja: 1-10
 - splošna ocena občutenja osamljenosti: 1-10
 - splošna ocena jakosti prisotne bolečine: 1-10
- Skupaj 1999 pacientov, od tega jih je imelo 1814 popolne podatke glede na zgornje spremenljivke.
- Tekom vaj obravnavamo podvzorec 1500 pacientov.

source("podatki.R")

Že narejeno:

- Čiščenje podatkov (ste obravnavali na predavanjih)
- Izbor neodvisnih spremenljivk:
 - Background knowledge uporabili tu
 - Variable selection
 - * uporabili pri izidu tveganje za podhranjenost na podobnih podatkih: https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S0899900719302400
 - * kontroverzna tematika, razvijajoča se, več o tem npr. v članku Heinze, Dunkler, Five myths about variable selection, https://onlinelibrary.wiley.com/doi/full/10.1111/tri.1 2895

Cilj: Prilagoditi model vsem 9 spremenljivkam, kjer moramo preveriti:

- Ali moramo številske spremenljivke vključiti nelinearno? Katere funkcije uporabiti?
- Ali je potrebno vključiti še interakcije med spremenljivkami?
- Ali je model dober?

Delo nam lahko olajša knjižnica rms priznanega statistika prof. dr. Franka Harella: https://hbiostat.org/R/rms/

Več o modeliranju v knjigi F. Harella Regression Modeling Strategies, izdana pri Springerju, skripta: https://hbiostat.org/doc/rms.pdf

Zanimiv njegov blog: https://www.fharrell.com/

Vrednotenje učinkov v regresijskih modelih - grafično in preko vrednosti p

Več o tem in še nekaj podrobnosti o knjižnici rms: http://ims.mf.uni-lj.si/archive/25(1-2)e/03.pdf V motivacijskih podatkih je izid binaren/dihotomen – logistična regresija.

Vsebinsko si pogledamo nelinearne efekte in interakcije raje na primeru linearne regresije – številski izid. Ob tem spoznamo osnove knjižnice rms.

```
library(rms) #ze vkljucuje ggplot2, lattice, plotly, idr.
library(gridExtra) #za prikaz vec grafov na eni sliki z ggplot2
```

Uporabimo simulirane podatke, izide (več primerov) bomo generirali iz linearnega normalnega modela, pri tem bo vedno veljalo:

- velikost vzorca: n = 200
- napaka: $\epsilon \sim N(0, \sigma^2), \ \sigma = 3$
- $X_1, X_2 \sim N(0, 1)$
- $Z_1 \sim Bern(0.2), Z_2 \sim Bern(0.2) + 1$

```
# Generiramo neodvisne spremenljivke in napako normalnega modela
set.seed(6)
n <- 200
x1 <- rnorm(n)
x2 <- rnorm(n)
z1 <- rbinom(n, size = 1, prob = 0.2)
z2 <- rbinom(n, size = 1, prob = 0.2)+1
epsilon <- rnorm(n, mean = 0, sd = 3)</pre>
```

Potrebno za delovanje ukazov iz rms:

```
# Privzete vrednosti neodvisnih spremenljivk shranimo v datadist v options
podatki <- data.frame(x1 = x1, x2 = x2, z1 = factor(z1), z2 = factor(z2))
dd <- datadist(podatki)
options(datadist = "dd")
dd</pre>
```

```
##
                             x1
                                         x2
                                              z1
                                                   z2
## Low:effect
                   -0.71977454 -0.68386339 <NA> <NA>
## Adjust to
                   -0.05258683 -0.09596329
                                               0
## High:effect
                    0.60810572 0.71639893 <NA> <NA>
## Low:prediction -1.61677862 -1.56601459
                                                    1
## High:prediction 1.62149559
                                                    2
                                1.48126280
                   -2.39744569 -3.03974046
                                                    1
## High
                    2.60809809 2.10345687
                                                    2
##
## Values:
##
## z1 : 0 1
## z2 : 1 2
```

Adjust to: na katero vrednost bodo nastavljene spremenljivke, ki bodo pri napovedi fiksne – funkcija datadist prednastavljeno uporabi modus za opisne spremenljivke (tiste, ki so shranjene kot factor) in mediano za številske.

Low:prediction, High:prediction: na katerem razponu bodo izračunane napovedi za številsko spremenljivko, ki bo pri napovedi variirala – funkcija datadist avtomatsko nastavi 5. in 95. percentil pri velikost vzorca 200 ali manj, za večje vzorce pa 10. najmanjšo in največjo vrednost.

2.1 Nelinearen efekt številskih spremenljivk v regresijskih modelih

Naj bo izid Y je generiran iz linearnega modela

$$Y = 1 + X_1 + X_1^2 + X_2 + Z_1 + Z_2 + 3X_2Z_1 + 3X_2Z_2 + \epsilon.$$

```
# Generiramo izid prvega modela (Y)
y <- 1 + 1*x1 + 1*x1**2 + x2 + z1 + z2 + 3*x2*z1 + 3*x2*z2 + epsilon
```

Za analizo imamo v R na voljo (vsaj) dve varianti:

- Osnovna knjižnica stats:
 - linearni model: 1m
 - izračun napovednih vrednosti: predict
 - vrednosti p celih spremenljivk: v nekaterih primerih potrebno "ročno" uporabiti anova
- Knjižnica rms:
 - linearni model: ols
 - izračun napovednih vrednosti: Predict, uporabi vedno raje rms::Predict zaradi istega ukaza v knjižnici car
 - vrednosti p celih spremenljivk: anova (za objekt ols je to natančneje anova.rms)

2.1.1 Preko osnovnih knjižnic:

```
fit_lm <- lm(y ~ pol(x1,2) + x2*z1 + x2*z2, data = podatki)
summary(fit_lm)

# Ali je značilna celotna spremenljivka x1?
anova(fit_lm)</pre>
```

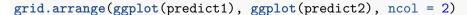
```
# Ali je značilna celotna spremenljivka z1?
fit_brez_z1 <- lm(y \sim pol(x1,2) + x2*z2, data = podatki)
summary(fit brez z1)
anova(fit_lm, fit_brez_z1)
# Narišimo si napovedne vrednosti y glede na različne x1,
# kjer so preostale spremenljivke fiksirane na svojih medianah in modusih:
x1predict = seq(min(podatki$x1), max(podatki$x1), 0.01)
newdata <- data.frame(x1 = x1predict,</pre>
                      x2 = rep(quantile(podatki$x2, probs = 0.5), length(x1predict)),
                      z1 = rep("0", length(x1predict)),
                      z2 = rep("1", length(x1predict)))
stats_predict <- predict(fit_lm, newdata = newdata, interval = "confidence")</pre>
head(stats_predict)
stats_predict <- as.data.frame(cbind(x1predict, stats_predict))</pre>
ggplot(stats_predict, aes(x = x1predict, y = fit)) +
 geom line() +
 geom_ribbon(aes(ymin = lwr, ymax = upr), alpha = 0.3)
2.1.2 Preko knjižnice rms:
```

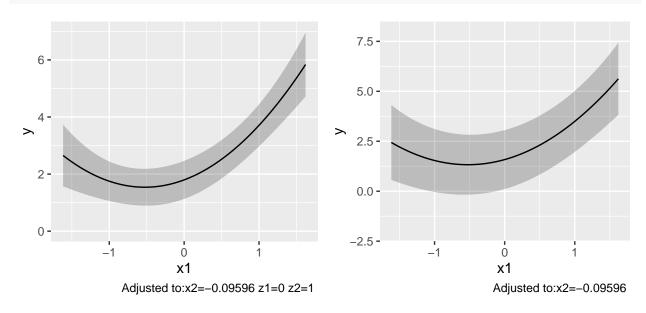
```
fit \leftarrow ols(y \sim pol(x1,2) + x2*z1 + x2*z2, data = podatki)
fit
# Ali je značilna celotna spremenljivka x1?
# Ali je značilna celotna spremenljivka z1?
anova(fit)
# Narišimo si napovedne vrednosti y glede na različne x1,
# kjer so preostale spremenljivke fiksirane na svojih medianah in modusih:
predict1 = rms::Predict(fit, x1)
ggplot(predict1)
# Možna je tudi uporaba drugih knjiznic za graficne prikaze
plot(predict1) # knjiznica lattice
plotp(predict1) # knjiznica plotly
# Kaj pa, če želim preostale spremenljivke fiksirati na neko drugo vrednost?
predict2 \leftarrow rms::Predict(fit, x1, z1 = 1, z2 = 2)
ggplot(predict2)
```

2.1.3 Nazaj k vsebini

Ovrednotimo, ali je nelinearen efekt v obliki kvadratne funkcije potreben? (Ker vemo, kako smo podatke simulirali, pravilen odgovor poznamo.)

- Preko vrednosti $p: p < 0.0001 \Longrightarrow$ kvadraten efekt je statistično značilen (zelo)
- Grafično...

Nauk: Pazi pri grafičnemu vrednotenju nelinearnih efektov v multipli regresiji.

2.2 Interakcija med neodvisnimi spremenljivkami v regresijskih modelih

Imamo dva modela, eden z interakcijo:

$$Y_1 = 1 + X_2 + Z_1 + 2X_2Z_1 + \epsilon,$$

drugi pa brez:

$$Y_2 = 1 + X_2 + 5Z_2 + \epsilon$$
.

Obema tako generiranima izidoma prilagodimo model z interakcijo.

```
y1 <- 1 + x2 + z1 + 2*x2*z1 + epsilon

y2 <- 1 + x2 + 5*z2 + epsilon

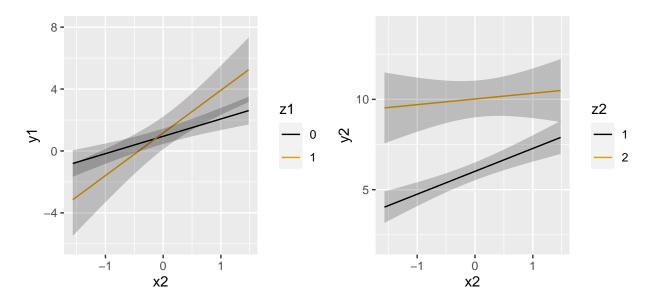
fit1 <- ols(y1 ~ x2*z1, data=podatki)

fit2 <- ols(y2 ~ x2*z2, data=podatki)

fit1 #statistično značilna interakcija - pričakovano
```

```
## Linear Regression Model
##
## ols(formula = y1 ~ x2 * z1, data = podatki)
##
## Model Likelihood Discrimination
## Ratio Test Indexes
```

```
## Obs
            200
                   LR chi2
                               37.48
                                        R2
                                                 0.171
## sigma3.1958
                   d.f.
                                        R2 adj
                                   3
                                                 0.158
                   Pr(> chi2) 0.0000
## d.f.
            196
                                                 1.560
##
## Residuals
##
                        Median
##
                   1Q
                                     3Q
                        0.1142
   -14.8453 -2.3049
                                 2.0861
                                          9.5987
##
##
              Coef
##
                                 Pr(>|t|)
                     S.E.
                           t
## Intercept 0.9465 0.2505 3.78 0.0002
             1.1208 0.2417 4.64 < 0.0001
## x2
## z1=1
             0.2188 0.5902 0.37 0.7112
## x2 * z1=1 1.6349 0.6907 2.37 0.0189
##
fit2 #NI statistično značilna interakcija - pričakovano
## Linear Regression Model
##
## ols(formula = y2 ~ x2 * z2, data = podatki)
##
                   Model Likelihood
                                        Discrimination
##
##
                      Ratio Test
                                           Indexes
## Obs
            200
                   LR chi2
                               68.02
                                        R2
                                                 0.288
## sigma3.1642
                   d.f.
                                        R2 adj
                                                 0.277
## d.f.
            196
                   Pr(> chi2) 0.0000
                                                 2.242
##
## Residuals
##
##
          Min
                     1Q
                           Median
                                         3Q
                                                  Max
##
   -12.98191 -2.13039
                          0.06232
                                    2.03151
                                              9.32681
##
##
##
             Coef
                      S.E. t
                                   Pr(>|t|)
## Intercept 6.0152 0.2498 24.08 <0.0001
## x2
               1.2669 0.2491 5.09 < 0.0001
## z2=2
               4.0066 0.5727 7.00 < 0.0001
## x2 * z2=2 -0.9518 0.5732 -1.66 0.0985
##
predict1 <- rms::Predict(fit1, x2, z1)</pre>
predict2 <- rms::Predict(fit2, x2, z2)</pre>
grid.arrange(ggplot(predict1), ggplot(predict2), ncol = 2)
```


Nauk: Risanje intervalov zaupanja pri grafičnih predstavitvah interakcij v splošnem NI priporočljivo.

3 O logistični regresiji

- Dihotomen/binaren izid Y z vrednostima 1 (dogodek) in 0 (ne dogodek).
- Verjetnost dogodka: p = P(Y = 1)
- Obeti (ang. odds) za dogodek: p/(1-p)
- Model logistične regresije (log = ln):

$$\log \frac{p}{1-p} = \beta_0 + \beta_1 X_1 + \beta_2 X_2$$

Ko ocenimo model, dobimo koeficient b_1 . Želimo ga interpretirati!

Imamo dva pacienta, drugi ima spremenljivko X_1 za 1 enoto večjo kakor prvi, oba imata X_2 enak.

 b_1 je RAZLIKA med logaritmoma obetov za dogodek pri teh dveh pacientih: $b_1 = \log odds_2 - \log odds_1$

Ni dobra vsebinska intrepretacija.

 $\exp(b_1)$ je RAZMERJE (kvocient) obetov za dogodek pri teh dveh pacientih:

 $\exp(b_1) = odds_2/odds_1 =: OR \ odds \ ratio/razmerje \ obetov$

Poročamo v tabelah za logistično regresijo, skupaj z intervalom zaupanja.

Napovedne vrednosti:

- Ob nekih vrednostih spremenljivk torej preko linearnega prediktorja $b_0 + b_1x_1 + b_2x_2$ izračunam napoved ta logaritem obetov.
- Če na tem uporabim exp, dobim napoved za obete p/(1-p).
- Če pa na linearnemu prediktorju uporabim t. i. logistično funkcijo (imenovano tudi sigmoid function) $x \mapsto 1/(1 + \exp(-x))$, dobim napoved za verjetnost dogodka p.

4 Analizirajmo podatke iz motivacije

```
source("podatki.R")
```

Cilji so bili: Prilagoditi model vsem 9 spremenljivkam, kjer moramo preveriti:

- Ali moramo številske spremenljivke vključiti nelinearno? Katere funkcije uporabiti?
- Ali je potrebno vključiti še interakcije med spremenljivkami?
- Ali je model dober?

4.1 Vključevanje nelinearnih efektov

Koliko si lahko privoščimo? Pri logistični regresiji ni odvisno od velikosti vzorca (tako kot pri linearni) temveč od števila dogodkov!

table(podatki\$nesamostojnost)

```
## 0 1
## 1138 362
```

Število stopinj prostosti (*degrees of freedom*, df) je lahko največ 10% od števila dogodkov, torej smo omejeni s 36 - bolje je imeti precej manj.

Preštejemo stopinje prostosti:

- 9 spremenljivk = 9 df
- 2 imata po 4 kategorije, vsaka torej dodatni 2 df, skupaj dodatne 4 df
- Brez vključevanja nelinearnih efektov za številske spremenljivke imamo 13 df.

Kakšne funkcije bi uporabili za modeliranje nelinearnega efekta?

Priporoča se zlepke (ang. *spline*) - med vozli (ang. *knots*) imamo polinom neke predpisane stopnje, ti polinomi so "zlepljeni" skupaj tako, da so prehodi gladki.

Natančneje, priporoča se restricted cubic splines (rcs):

- med vozli je polinom 3. stopnje (cubic)
- pred prvim vozlom in za zadnjim vozlom je linearna funkcija (restricted)

Če v modelu uporabimo številsko spremenljivko z restricted cubic splinom s k vozli, potem je njen df enak k-1.

Prednosti rcs:

- porabijo malo df,
- zelo fleksibilni predvsem s 4 ali 5 vozli, "kaj več je že pretiravanje".

Imamo 4 številske spremenljivke. Če vse vključim preko

- rcs s 3 vozli: dodatne 4 df, skupaj 17 df ali 21.3 dogodkov na ocenjeni koeficient (*events per variable*, EV).
- rcs s 4 vozli: dodatne 8 df, skupaj 21 df ali 17.2 EV.
- rcs s 5 vozli: dodatne 12 df, skupaj 25 df ali 14.5 EV.

Zagotovo bi se odločili za rcs s 4 vozli, morda bi lahko imeli tudi 5 vozlov. Poskusimo.

Uporabili bomo logistično regresijo:

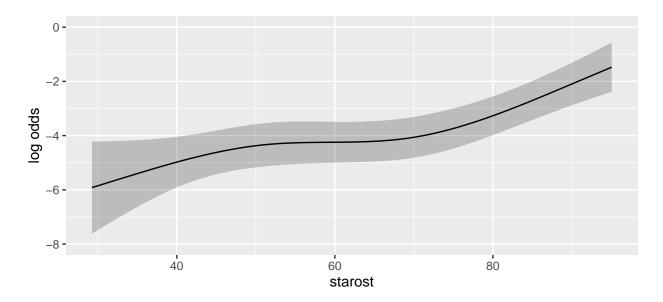
- Osnovna knjižnica stats: funkcija glm
- Knjižnica rms: funkcija 1rm

Z osnovno knjižnico le prilagodimo model:

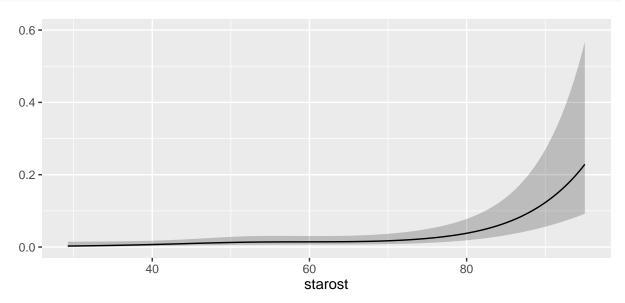
Waiting for profiling to be done...

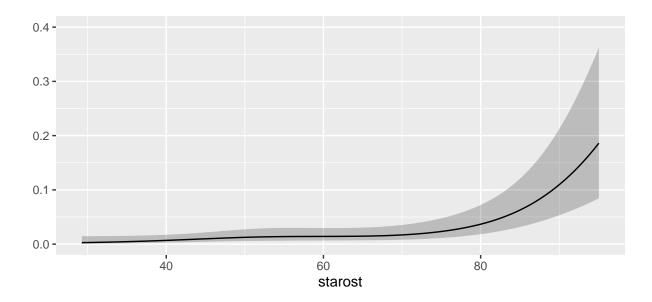
```
round(CIs, 2)
round(exp(CIs), 2) #IZ za exp(b_i)
```

Od sedaj naprej uporabljamo knjižnico rms:

Kaj pa obeti? Ali pa verjetnost za dogodek?

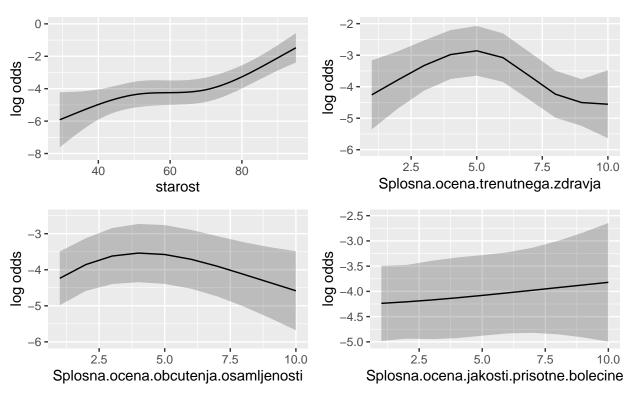

Na tak način lahko dodam katerokoli funkcijo, tudi npr. svojo vnaprej definirano funkcijo f.

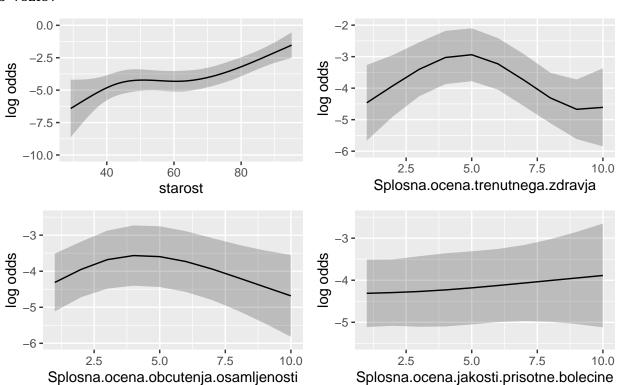
Uporabno, če naredim linearno regresijo na transformiranem številskem izidu (npr. zaradi porazdelitve residualov), potem pa želim prikazati napovedne vrednosti na originalni skali. Namesto Y (številski!) torej modeliram f(Y), nato pa v Predict uporabim fun = g, kjer kot g definiram inverz funkcije f. Pozor: ob transformiranem številskem izidu ne moremo interpretirati koeficientov, interpretiramo lahko le njihov predznak in vrednost p.

Primerjajmo torej slike pri različnem številu vozlov.

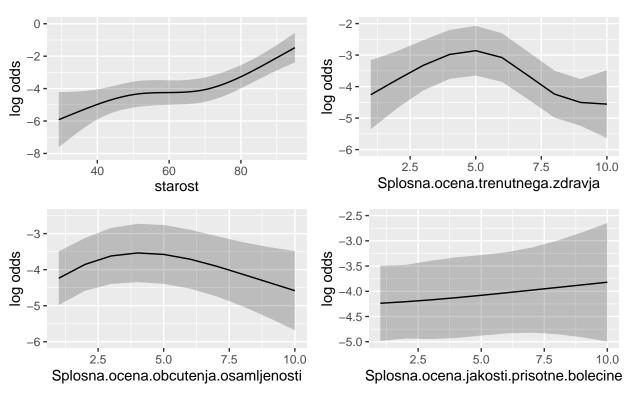
4 vozli

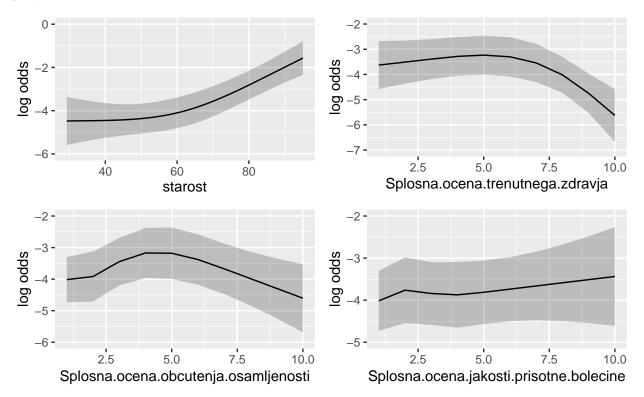
5 vozlov

4 vozli

vozli

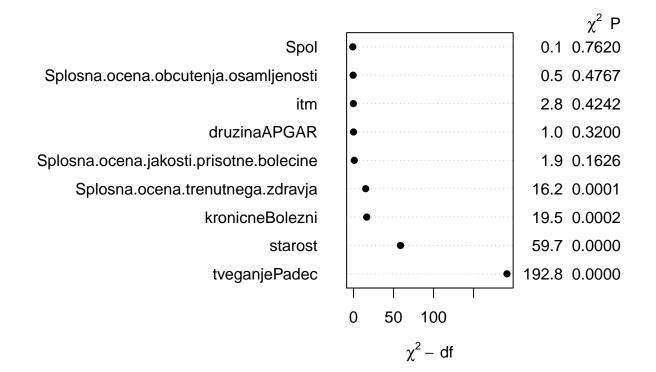

Pogledamo še značilnost nelinearnih delov.

```
anova(fit3knots) #le bolečina nima stat. znač. nelinearnega efekta, tudi cela sprem. ni stat.
anova(fit4knots) #enako
anova(fit5knots) #enako
```

Kaj se odločite? Kako boste vsako izmed številskih spremenljivk vključili v model?

Kako "preslepimo samega sebe":

4.2 Vključevanje interakcij

```
fitInter = lrm(nesamostojnost ~ Spol +
                  rcs(starost,4) +
                  itm +
                  kronicneBolezni +
                  druzinaAPGAR +
                  tveganjePadec +
                  rcs(Splosna.ocena.trenutnega.zdravja,4) +
                  rcs(Splosna.ocena.obcutenja.osamljenosti,4) +
                  rcs(Splosna.ocena.jakosti.prisotne.bolecine,4) +
                  itm*druzinaAPGAR +
                  itm*rcs(Splosna.ocena.jakosti.prisotne.bolecine,4),
                data = podatki)
anova(fitInter)
#izključim IZ v Predict:
ggplot(rms::Predict(fitInter, itm, druzinaAPGAR, Splosna.ocena.jakosti.prisotne.bolecine,
                    conf.int = F)) # NI OK
ggplot(rms::Predict(fitInter, Splosna.ocena.jakosti.prisotne.bolecine, itm, druzinaAPGAR,
                    conf.int = F)) # OK
ggplot(rms::Predict(fitInter, Splosna.ocena.jakosti.prisotne.bolecine, druzinaAPGAR, itm,
                    conf.int = F)) # NAJBOLJE
ggplot(rms::Predict(fitInter, Splosna.ocena.jakosti.prisotne.bolecine, druzinaAPGAR, itm))
table(podatki$itm)
table(podatki$itm, podatki$druzinaAPGAR)
ggplot(rms::Predict(fitInter, Splosna.ocena.jakosti.prisotne.bolecine, druzinaAPGAR, itm,
                    conf.int = F, fun=plogis),
       ylim.=c(0,1)) #ggplot.Predict ima nekaj dodatnih parametrov
```

Kaj bi se odločili?

Kako bi si interakcijo narisali z osnovno knjižnico?

4.3 Ali je model dober?

```
fit4knots = lrm(nesamostojnost ~ Spol +
                  rcs(starost,4) +
                  itm +
                  kronicneBolezni +
                  druzinaAPGAR +
                  tveganjePadec +
                  rcs(Splosna.ocena.trenutnega.zdravja,4) +
                  rcs(Splosna.ocena.obcutenja.osamljenosti,4) +
                  rcs(Splosna.ocena.jakosti.prisotne.bolecine,4),
                data = podatki, x=TRUE, y=TRUE)
val <- validate(fit4knots)</pre>
val
##
             index.orig training
                                     test optimism index.corrected n
## Dxy
                 0.9081
                          0.9109 0.9026
                                            0.0084
                                                            0.8997 40
## R2
                 0.7065
                          0.7142 0.6966
                                            0.0176
                                                            0.6889 40
## Intercept
                 0.0000
                          0.0000 -0.0062
                                            0.0062
                                                           -0.0062 40
## Slope
                 1.0000
                          1.0000 0.9487
                                            0.0513
                                                            0.9487 40
## Emax
                         0.0000 0.0127
                 0.0000
                                            0.0127
                                                            0.0127 40
## D
                         0.6482 0.6266
                                                            0.6174 40
                 0.6390
                                          0.0216
## U
                -0.0013 -0.0013 0.0008 -0.0022
                                                            0.0008 40
## Q
                 0.6404
                         0.6495 0.6257
                                            0.0238
                                                            0.6166 40
## B
                 0.0697
                         0.0677 0.0715
                                          -0.0037
                                                            0.0734 40
## g
                 3.0925
                          3.2954 3.1222
                                            0.1732
                                                            2.9194 40
                                            0.0027
                 0.3304
                          0.3312 0.3285
                                                            0.3276 40
## gp
(1+val[1,])/2 #AUC (C index)
##
        index.orig
                          training
                                               test
                                                           optimism index.corrected
         0.9540291
                         0.9554743
                                          0.9512901
                                                          0.5041842
##
                                                                           0.9498449
##
##
        20.5000000
val[2,]
              #psevdo R2 (Nagelkerke)
                                                           optimism index.corrected
##
        index.orig
                          training
                                               test
##
        0.70649250
                        0.71423203
                                         0.69659759
                                                         0.01763444
                                                                          0.68885806
##
                 n
       40.0000000
In tako naprej...
```